

INTERNATIONAL JOURNAL OF FIELD EDUCATION

Book Introduction

Editor; Safran, M. (2015). Sosyal Bilgiler Öğretimi. Ankara: Pegem Akademi

Merve Aygün ¹

Yildiz Technical University, Institute of Social Sciences

Abstract

Social studies is an multidisciplinary and generally known as a lesson with abstract concepts. To teach this course well to students, it is necessary to have full knowledge of the social studies' curriculum and education. The book , Social Studies Instruction which Mustafa Safran edited, is an important masterpiece written in field of social studies. In this study, the book called Sosyal Bilgiler Öğretimi was introduced. The book is organized under the headings of social studies program, teacher competences, teaching concepts and skills in social studies, using materials and technology, approaches and methods, extracurricular activities, measurement-evaluation and disciplines in social studies.

Key Words: Social studies, social studies teaching, teaching-learning process, book introduction

¹ Corresponding author:
Graduate Student
merveaaygun@gmail.com

Kitap Tanıtımı

Editörü; Safran, M. (2015). Sosyal Bilgiler Öğretimi. Ankara: Pegem Akademi

Merve Aygün ¹

Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Özet

Sosyal bilgiler, çok disiplinli ve genel olarak soyut kavramların olduğu bir ders olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu dersi öğrencilere iyi aktarabilmek için, sosyal bilgiler müfredatına ve öğretimine hakim olmak gerekir. Mustafa Safran'ın editörlüğünde basılmış olan Sosyal Bilgiler Öğretimi adlı kitap, alan adına yazılmış önemli bir baş yapıttır. Bu çalışmada, Sosyal Bilgiler Öğretimi adlı kitabın tanıtımı yapılmıştır. Kitap; Sosyal bilgiler programı, öğretmen yeterlilikleri, sosyal bilgilerde kavram ve becerilerin öğretimi, materyal ve teknoloji kullanımı, yaklaşım ve yöntemler, ders dışı faaliyetler, ölçme-değerlendime ve sosyal bilgilerde disiplinler arası konular başlıkları altında toplanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal bilgiler, sosyal bilgiler öğretimi, öğrenme ve öğretme, kitap tanıtımı

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİ

Editör: Mustafa SAFRAN

Abdül Şahit AKI Ebru AY Hacı TUNCAN Sibel BALIĞÇI UĞURLU Sener ALADAĞ
Ahmet ŞİMŞEK Ebru GENÇTEKİR Harun ER Sibel ŞİMŞEK Sener Mehmet ÖZDEMİR
Bana ÇİLAĞA GİRİŞİM Etil ALADAĞ Hüseyin DİŞLİKAYA Süleyman ÖZDEMİR
Barış KAYA Etil ALADAĞ Kadir YILMAZ Selim ÖZDEMİR
Behar Necati AKIN Gülay KILIÇKAYA Sadire Emel ÖZDEMİR Sema YILMAZ Yasin DOĞAN
Bülent AKINCA Gülşen ZAPRAVA Naci GÖRGE Sema ÖZDEMİR Zeynep ÖZDEMİR
Bülent AKINCA Hakan KOÇ Sadıka DEMİRTAŞ

4. Baskı

PEGEM
AKADEMİ

¹ Sorumlu yazar:
Yüksek Lisans Öğrencisi
merveaaygun@gmail.com

Giriş

Sosyal bilgiler; disiplinler arası bir alan olarak etkin vatandaş yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Sosyal bilgiler kişinin hayatı anlamlandırmasına yardım eder. Bu yönden, günümüzde sosyal bilgiler öğretimi ön plana çıkmaktadır. Kapsamlı ve geniş bir konu olan sosyal bilgiler öğretiminde, bilgiye ulaşmak her zaman kolay ve hızlı gerçekleşmeyebilir. Mustafa Safran'ın editörlüğünde yazılan Sosyal Bilgiler Öğretimi adlı kitap Sosyal bilgiler öğretimindeki konuları belli çerçeveler doğrultusunda, ana başlıklar altında toplayarak okuyucuya vermesi yönünden önemli bir çalışmadır.

Kitabın Künyesi

Kitabın Adı: Sosyal Bilgiler Öğretimi

Kitabın Editörü: Mustafa Safran

Kitabın (Bölüm) Yazarları: Ahmet Şakir Atçı, Ahmet Şimşek, Banu Çulha Özbaş, Barış Kaya, Bekir Necati Altın, Bülent Akbaba, Bülent Aksoy, Ebru Ay, Ebru Gençtürk, Elif Aladağ, Erkan Yeşiltaş, Gökçe Kılıçoğlu, Gülfem Sarpkaya, Hakan Koç, Halil Tokcan, Harun Er, Hilmi Demirkaya, Kubilay Yazıcı, Nadire Emel Akhan, Nazlı Gökçe, Nihal Baloğlu Uğurlu, Nihat Şimşek, Seçil Şenyurt, Selahattin Kaymakçı, Selma Yel, Sezai Öztaş, Sıdıka Demirtaş, Soner Aladağ, Soner Mehmet Özdemir, Şahin Oruç, Talip Öztürk, Yasin Doğan, Zihni Merey

Kitabın Baskı Sayısı: 4.Baskı

Kitabın Baskı Yılı, Yeri, Yayınevi: Şubat 2015, Ankara, Pegem Akademi

Birinci Baskı Sayısı, Tarihi, Yayınevi: Kasım 2009, Ankara, Pegem Akademi

Kitabın kapak Tasarımı: Gürsel Avcı

Dizgi-Grafik Tasarımı: Ezgi Öz Dincel

ISBN: 978-605-4282-02-9

Kitabın Bölümleri ve Konuları

Kitap 7 ana bölümden ve bu bölümlerin alt konu başlıklarından oluşmaktadır. Kitaptaki her konu başlığı; alanında uzman, üniversitelerde görev yapan kişiler tarafından ele alınarak hazırlanmıştır. Çok yazarlı bir kitap olması yönüyle de okuyucuya farklı anlatım biçimlerini tatma imkanı sunmaktadır. Konu yelpazesi geniş olan bu kitabı, ana başlıkları üzerinden incelersek;

1. Bölüm: Sosyal Bilgiler Programı Ve Öğretmen Yeterlikleri

Kitabın ilk bölümü 3 konu başlığında toplanmıştır.

İlk konuda sosyal bilgilerin önemi, temel yaklaşımları, tarihsel gelişimi ve türkiyedeki gelişimi olarak okuyucuya verilmiştir. Sosyal bilgiler ve sosyal bilimler arasındaki farklar ele alınmış ve kısaca sosyal bilimlerdeki temel disiplinler anlatılmıştır. Konu yazarı: Öğr. Gör. Dr. Gökçe Kılıçoğlu

İkinci konu; 2004 yılında hazırlanan sosyal bilgiler programının vizyon, temel yaklaşımı, yapısı yönünden incelenmesi ve değerlendirilmesinden oluşmaktadır. Bu bölümde ilköğretim sosyal bilgiler programından şablonlar yer almaktadır. Görsel olarak destekleyici olan bu materyallerle konu daha net bir şekilde okuyucuya aktarılmıştır. Konu yazarı: Doç. Dr. Soner Mehmet Özdemir

Üçüncü konu; sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki, kişisel ve okuryazarlık yeterlilikleri üzerine yazılmıştır. Bu bölümde özellikle vurgulanmak istenen öğrencilerin gelişiminde öğretmenlerin büyük rolü olduğu ve bu gelişimin verimli bir şekilde oluşması için ilk başta

öğretmenlerin yeterliliklerine önem verilmesidir. Konu yazarı: Yrd. Doç. Dr. Ebru Gençtürk & Yrd. Doç. Dr. Gülfem Sarpkaya

2. Bölüm: Sosyal Bilgilerde Kavram Ve Becerilerin Öğretimi

Kitabın ikinci bölümü 6 konu başlığı altında okuyucuya sunulmuştur.

İlk konu; sosyal bilgilerde kavram öğretimi üzerinedir. Bu konunun girişinde kavramın tanımı yapılarak konuya giriş yapılmıştır. Okuyucunun; kavram öğretimi nedir, kavram yanılığısı nedir ve nasıl oluşur, kavram öğretimi sosyal bilgilerde neden önemlidir gibi sorularına cevaplar bulunduğu bu bölümde ayrıca kavram öğretimindeki yöntemlere de değinilmiştir. Bu yöntemler örneklerle somutlaştırılmıştır. Konu yazarı: Doç. Dr. Seçil Şenyurt

İkinci konu; ilköğretim öğrencilerinde tarihsel zaman ve kronoloji becerileridir. Konu yazarının doktora tezinden yararlanılarak oluşturulmuştur. Bu bölümde; çocuklarda zaman algısının gelişimi, tarihsel zaman kavramı ve öğrenimi açıklanmıştır. Tarihsel zaman kavramının öğretiminde tavsiye edilen etkinliklere yer verilmiştir. Konu yazarı: Doç. Dr. Ahmet Şimşek

Üçüncü konu; değer kavramı, eğitimi ve değerlerin sınıflandırılması üzerine oluşturulmuş bunun çevresinde değer eğitimindeki yaklaşımlar anlatılmıştır. Bu konuda değerlerinden uzaklaşmış toplumların ayakta durmasının zorlaşacağı vurgulanmıştır. Sosyal bilgilerde değerlerin öğretimine dikkat çekilmiştir. Konunun son kısımda değerler eğitimi üzerine etkinlikler verilerek konu örneklerle somutlaştırılmıştır. Konu yazarı: Prof Dr. Selma Yel & Yrd. Doç. Dr. Soner Aladağ

Dördüncü konu; sosyal bilgilerde karakter eğitimidir. Tarihsel süreçte karakter eğitimi, karakter kavramı ve eğitimi, sosyal bilgilerdeki yansımaları ele alınmıştır. Karakter eğitiminin okul ve aile açısından incelenmesine ve öneminin üzerinde durulmuştur. Konu etkinliklerle tamamlanmıştır. Konu yazarı: Yrd. Doç. Dr. Ebru Ay

Beşinci konu da; sosyal bilgilerin başlı disiplinlerinden ekonominin öğrencilere öğretilmesinin önemi, nasıl öğretilmesi gerektiği, öğretilirken nasıl bir plan izlenmesi gerektiği anlatılmıştır. Konu yazarı: Yrd. Doç. Dr. Nadire Emel Akhan

Altıncı konu; sosyal bilgiler derslerinde kullanılabilecek düşünme becerilerinin öğretimine yönelik farklı yaklaşım ve modeller üzerine yazılmıştır. Konu düşünmeyi öğrenmenin önemi ile başlamış, düşünme becerileri ve yaklaşımları üzerine devam etmiştir. Bunun yanı sıra düşünme becerilerinin öğretim modelleri, örnekli açıklamalarla anlatılmıştır. Konu etkinliklerle sonlandırılmıştır. Konu yazarı: Yrd. Doç. Dr. Barış Kaya

3. Bölüm: Sosyal Bilgilerde Araç - Gereç, Materyal Ve Teknoloji Kullanımı

Bu bölümde 9 konu başlığı bulunmaktadır. Bu konuların içeriğini incelediğimizde;

İlk konu; bölüme giriş niteliğinde olup bilim ve teknolojinin tanımı ile başlamaktadır. Öğretim teknolojisi ve materyal kullanımının genel olarak öneminden bahsedilmiştir. Bu doğrultuda, materyal hazırlama ilkeleri ve materyal hazırlamada dikkat edilecek hususlar vurgulanmıştır. Sosyal bilgilerde kullanılan öğretim araçlarından bahsederek konu etkinliklerle sonlandırılmıştır. Konu yazarı: Yrd. Doç. Dr. Erkan Yeşiltaş,

İkinci konu da teknolojik araçların eğitime entegre edilmesinin öneminden bahsedilmiştir. Sosyal bilgiler eğitiminde kullanılabilecek teknoloji araçları anlatılmıştır. Eğitimde teknoloji araçlarını kullanılmasının farklı boyutlar açısından değerlendirilmesi yapılmıştır. Son olarak konuyla ilgili etkinliklerle yer verilmiştir. Okuyucu için bunlar birer örnek teşkil etmektedir. Konu yazarı: Yrd. Doç. Dr. Nihal Baloğlu Uğurlu

Üçüncü konu; sosyal bilgiler ders kitapları üzerine yazılmıştır. Ders kitaplarının hazırlanmasında önem teşkil eden konular anlatılmıştır. 2004-2006 yıllarındaki program değişikliği ders kitaplarını da etkilemiştir. Konu bu değişiklikler de ele alınarak öğrenci çalışma kitapları, öğretmen kılavuz kitabı, ders kitaplarının inceleme ve usul esasları, inceleme ve

değerlendirme ölçütleri başlıkları altında okuyucuya aktarılmıştır. Konu yazarı: Yrd. Doç. Dr. Şahin Oruç

Dördüncü konu; görsel materyallerin sosyal bilgiler öğretiminde kullanılması üzerine yazılmıştır. Sosyal bilgilerde kullanılan fotoğraf, karikatür, minyatür, gravür, gazete, tarih şeriti materyalleri kısaca açıklanmış ve bu çerçevede doğrultusundaki etkinlerle konu sonlandırılmıştır. Konu yazarı: Yrd. Doç. Dr. Bülent Akbaba

Beşinci konu; kanıt temelli öğrenmeyi geliştiren öğrenci merkezli stratejiler ve teknikler üzerine bir derleme adıyla kitapta yer almaktadır. Bu konu yazarın doktora tezinin geliştirilerek yazılmasıyla kitapta karşımıza çıkmaktadır. Konunun içerisinde De La Paz'ın tarihsel düşünme stratejileri modeli, Drake ve Brown'un üç aşamalı tarihsel düşünme stratejisi, Lecocq'un kavrama-analiz-sentez-değerlendirme stratejisi, tarihsel olay yeri inceleme tutanığı ile ilgili bilgilere ulaşılmaktadır. Konu yazarı: Yrd. Doç. Dr. Yasin Doğan

Altıncı konu; bir eğitim aracı olarak sosyal bilgiler öğretiminde film kullanımı konusunda yazılmıştır. Filmlerin seçimindeki dikkat edilcek hususlardan, kullanım sürecine, yararlılıkları, sınırlılıkları anlatılarak öneriler ve etkinlikler ile konu tamamlanmıştır. Konu yazarı: Yrd. Doç. Dr. Sezai Öztaş

Yedinci konu; harita becerileri ve 11- 14 yaş grubundaki öğrencilerin yapabilecekleri harita becerileri adı altında yazılmıştır. Bu bölümde özellikle harita becerilerinden, öneminden ve nasıl kullanılması gerektiğinden bahsedilmiştir. Konu yazarları: Doç. Dr. Hakan Koç & Yrd. Doç. Dr. Bülent Aksoy

Sekizinci konu olarak karşımıza sosyal bilgiler dersinde kullanılan edebi ürünler çıkmaktadır. Konu edebi ürünleri sosyal bilgiler açısından ele alarak giriş yapılmış, öneminden, sınırlılıklarından ve sosyal bilgiler programındaki kullanım şekline bahsedilmiştir. Tarihsel ve tarihsel olmayann edebi ürünler olarak da konu ele alınmıştır. Etkinliklerle konu sonlandırılmıştır. Konu yazarı: Doç. Dr. Ahmet Şimşek

Bölümün son konusunda ise; biyografinin sosyal bilgilerde kullanımı açısından detaylı olarak incelendiği görülmektedir. Bu konuda en önemli noktanın, kullanılan biyografinin sosyal bilgiler dersine, programına entegre ederek doğru şekilde ve biçimde kullanılması gerektiği vurgulanmıştır. Konu yazarları: Doç. Dr. Selahattin Kaymakçı & Yrd. Doç. Dr. Harun Er

4. Bölüm: Sosyal Bilgilerde Yaklaşım Ve Yöntemler

Bu bölüm toplamda 3 konudan oluşmaktadır.

Birinci konuda; sosyal bilgilerde strateji, yaklaşım, yöntem ve tekniklerin kısa tanımları verilerek konuya giriş yapılmış ve seçilen yöntemleri etkileyen faktörlere açıklanmıştır. Ardından öğretim stratejileri, kuramları, modelleri, yaklaşımları anlatılarak temel öğretim yöntem ve teknikleri açıklanmış, örnekleriyle konu sonlandırılmıştır. Konu yazarları: Doç. Dr. Halil Tokcan & Doç. Dr. Hilmi Demirkaya

İkinci konu; yaratıcı drama olarak okuyucuların karşısına çıkmaktadır. Dramanın oyun ve tiyatro ile ilişkisi, tarihçesi, uygulama aşamaları, öğeleri, yeni lisans programındaki yeri anlatılarak konu üzerine etkinliklere yer verilmiştir. Konu yazarı: Yrd. Doç. Dr. Elif Aladağ

Üçüncü konu; sosyal bilgiler öğretiminde proje yaklaşımı adı altında yazılmıştır. Konuya projenin tanımı ve yaklaşımın tarihsel gelişimi üzerinden giriş yapılmıştır. Proje yaklaşımının amaçları ve özelliklerine değinilmiştir. Proje çalışmasında öğrenci kazanımlarına dikkat çekilmiştir. Bu yaklaşımın bilgi kaynakları, türleri, yönetiminde öğrenci ve öğretmenin rolü, faydaları, sınırlılıkları, çalışma aşamaları üzerinden konu anlatılmıştır. Konu yazarı: Yrd. Doç. Dr. Talip Öztürk

5. Bölüm: Sosyal Bilgilerde Ders Dışı Faaliyetler

Bu bölüm toplamda 3 konudan oluşmaktadır.

İlk konu, sınıf dışı eğitimin tanımı ile başlamıştır. Sınıf dışı eğitiminin önemi, neler kazandırdığı, sınıf dışı eğitim programlarının nasıl hazırlanması gerektiğine dair okuyucuya

bilgiler sunmaktadır. Son olarak sınıf dışı eğitime örnek olarak müze çalışması ve arazi çalışması etkinlikleri verilerek konunun tamamlandığı görülmektedir. Konu yazarları: Yrd. Doç. Dr. Bekir Necati Altın & Öğr. Gör. Dr. Sıddıka Demirtaş

İkinci konu; sosyal bilgiler öğretiminde sınıf içinde sınıf dışı etkinliklerdir. Bu konuda internet tabanlı uygulamalar ön plana çıkmaktadır. Google Earth ve Google Earth uygulamasıyla tarih derslerindeki kullanımına dikkat çekilmiştir. Genel konu hakkında birçok etkinliğe de ulaşmak mümkündür. Konu yazarları: Yrd. Doç. Dr. Bekir Necati Altın & Yüksek Lisans Öğrencisi Ahmet Şakir Atçı

Üçüncü konu; topluma hizmet uygulamalarının sosyal bilgiler eğitimindeki yeri üzerine yazılmıştır. Konuyla ilgili kavramların tanımları verilerek konuya giriş yapılmıştır. Toplumsal sorumluluğa yönelik konular ve tartışmalar, öğretmen yetiştirme programlarında topluma hizmet uygulamaları, sosyal bilgiler eğitiminde topluma hizmet uygulamaları, sosyal bilgiler programının topluma hizmet uygulamaları hakkında incelenmesi, örnek etkinlikler başlıkları altında konu anlatılmıştır. Konu yazarı: Doç. Dr. Nazlı Gökçe

6. Bölüm: Sosyal Bilgilerde Ölçme Değerlendirme

Bu bölüm tek bir konu başlığı altında yazılmıştır. Konun alt başlıkları; ölçme türleri, ölçek kavramı, ölçme araçlarının nitelikleri, değerlendirme yaklaşımları, neden ölçme ve değerlendirmedir. Konu sosyal bilgilerde geleneksel ve alternatif ölçme değerlendirme yaklaşımlarını da anlatarak bitirilmiştir. Konu yazarı: Yrd. Doç. Dr. Nihat Şimşek

7. Bölüm: Sosyal Bilgilerde Disiplinler Arası Konular

Bu bölümde 4 konu bulunmaktadır.

İlk konu; sosyal bilgilerde Atatürkçülük konularının öğretimidir. Konu başlıkları şu şekildedir; Atatürkçülük nedir, sosyal bilgiler ve Atatürkçülük konuları arasındaki ilişki, tarihsel süreç içerisinde sosyal bilgiler derslerinde Atatürkçülük konuları, Sosyal bilgiler programı ve Atatürkçülük konuları, sosyal bilgiler derslerinde Atatürkçülük konularının öğretiminde öğretmenlerin rolü, Atatürkçülük konularının kavram beceri ve değer boyutlarının öğretimi, Atatürkçülük konularının öğretiminde kullanılabilir bazı araç gereçler, ölçme ve değerlendirme ve etkinlik örnekleridir. Konu yazarı: Doç. Dr. Kubilay Yazıcı

İkinci konu; ilköğretim sosyal bilgiler öğretiminde vatandaşlık ve insan hakları eğitimidir. Sosyal bilgiler programında vatandaşlık ve insan hakları eğitimi ile konuya giriş yapılmış insan hakları eğitimi, eğitiminin önemi, amacı ve metodu ile konuya devam edilmiştir. Etkili insan hakları ve vatandaşlık eğitimi, okul ve ailede verilen eğitimin tutarlılığı, okul ve sınıf iklimi, öğretmen davranışı, diğer derslerden yararlanma, insan hakları ve vatandaşlık dersi, sosyal bilgiler programında insan hakları eğitimi, sosyal bilgiler programında ara disiplinler olarak insan hakları eğitimi konu başlıkları çerçevesinde konu anlatılmıştır. Konu yazarı: Doç. Dr. Zihni Merey

Üçüncü konu; ilköğretim sosyal bilgiler derslerinde kültürel miras eğitimi başlığı altında yazılmış, yeri ve önemi anlatılarak konuya giriş yapılmıştır. Sosyal bilgilerde kültürel miras eğitiminin öğrenme alanları, kültürel miras eğitiminde kullanılabilir tarihsel kanıt araçları ve kültürel miras eğitiminde tarihsel mekanlar olarak konu anlatılmıştır. Konu yazarı: Yrd. Doç. Dr. Banu Çulha Özbaş

Bölümün son konusu ise; seçilmiş sosyal bilgiler öğretimi bibliyografyası (kaynakçası) başlığı altında toplanmıştır. Sosyal bilgiler öğretimi ile ilgili kitapların ve ilgili makalelerin bibliyografyasına yer verilmiştir. Konu yazarı: Yrd. Doç. Dr. Şahin Oruç

Sonuç

Genel olarak kitabı incelediğimizde; kitap yazılırken yazım kuralları, noktalama ve imla kurallarına da dikkat edildiği göze çarpmaktadır. Açık ve ağdasız bir dil kullanılmıştır, bu da istenilen bilgiye hızlı bir şekilde ulaşmaya olanak sağlar. Kitapta yer yer görsel araçlar ve tablolar kullanılmıştır, bunlar kitabı zenginleştiren öğeler olmuştur. Görsel öğeler okuyucunun beyninde konuyu somutlaştıran bir veri olarak karşımıza çıkmıştır. Her bölümün sonunda konunun kaynakçasına yer verilmiştir. Bu şekilde verilmesi okuyucunun konunun kaynaklarına ulaşması açısından büyük kolaylık sağlamaktadır. Alan eğitimi için yol gösterici bir kaynak olarak karşımıza çıkan bu kitabın özellikle sosyal bilgiler öğretimi üzerine çalışma yapanların ve sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kütüphanesinde temel kaynak olarak yer bulması kuvvetle muhtemeldir. Bu alana ilgili olan herkese yardımcı olabilecek bir eserdir.

Kaynakça

Safran, M. (Ed.). (2015). *Sosyal bilgiler öğretimi*, (4. Bs.) Ankara: Pegem Akademi